

שימוש נבון בכסף

למורה:

שיעור זה הוא השיעור השישי בתכנית "חינוך לאחריות" המיועד לכיתות ג'-ד', תחת החטיבה השלישית "אחריות שלי על התקציב שלי".
מיקום השיעור ברצף הלמידה: שיעור שישי בתכנית, אחרי שיעור "ניהול ההוצאות שלי" ולפני שיעור "תכנון שלי קדימה".

נושאי השיעור:

- כלים וטיפים לבניית תקציב:
 - הבנת המצב
 - בניית תקציב
 - חיים לפי התקציב
- טעויות של צרכנים

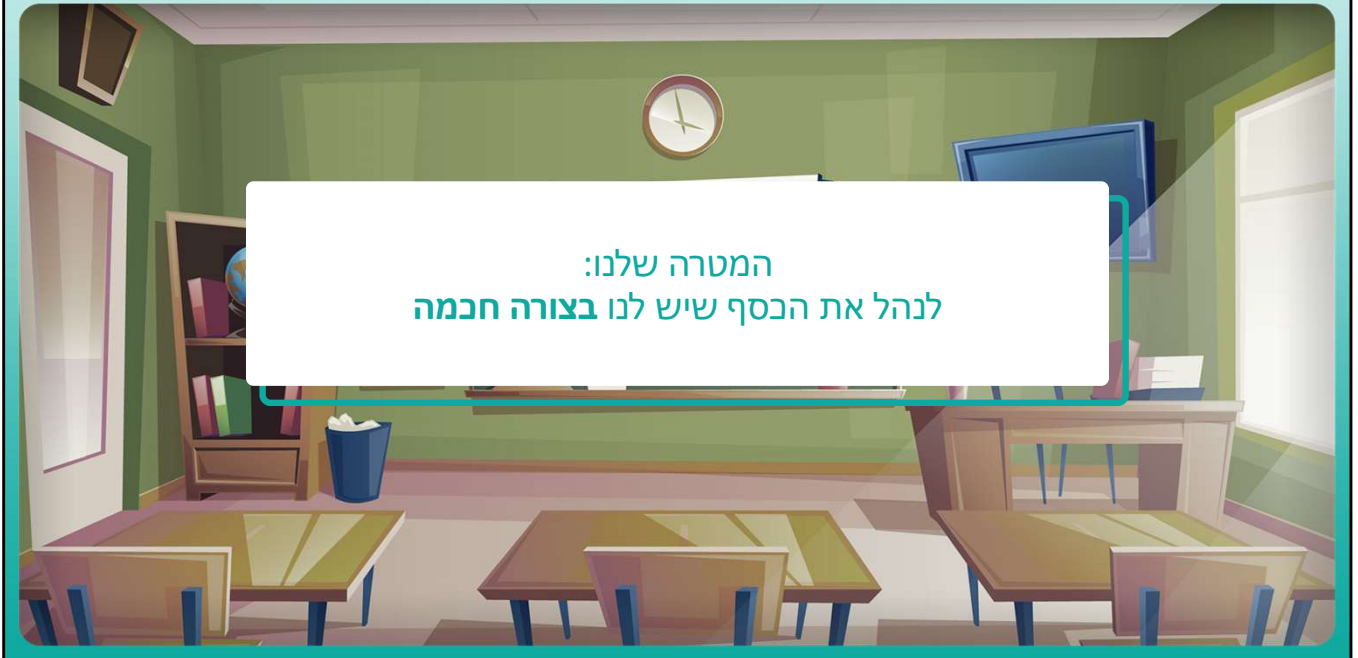
ציוד נדרש לשיעור:

- להצגת המצגת: מחשב, מקרן
- מחשבון (לא חייב)
- נספח א'

למורה: (2 דק')
בצעי חזרה על החומר מהשיעור הקודם. **אמרי:**
בשיעור הקודם קראנו על הקניות בשוק שערכה אמא עם אלישבע. למדנו מהו תקציב, ולמה הוא חשוב. בנוסף דיברנו על צרכנות נבונה ועל חסכון בהוצאות.

שאלי: מישהו יכול להזכיר מהו תקציב?
השלימי את החסר אם נדרש.

המטרה שלנו:
לנהל את הכסף שיש לנו בצורה חכמה

למורה: (3 דק')
הסבירי: המטרה שלנו היא להתנהל עם הכסף שיש לנו בצורה חכמה כדי שנוכל לקנות את מה שאנחנו באמת צריכים.
להתנהל עם כסף ותקציב זאת לא משימה פשוטה בכלל. אפילו מבוגרים מתקשים בה לעיתים.
בשיעור הזה נלמד כמה טיפים שיוכלו לעזור בנושא זה.

למורה: (3 דק')

הסבירי לתלמידים:

על מנת להתנהל נכון עם הכסף שלכם יש לבצע מספר שלבים:

1. **הבנת המצב**- קודם כל, צריך להבין את המצב הקיים. כמה כסף אני מכניס (למשל כמה דמי כיס אני מקבל בחודש) וכמה אני מוציא?
האם אני מוציא יותר ממה שאני מכניס?
2. **בניית תקציב**- תכנון קדימה. הגדרת **סדרי עדיפויות לקניות** שונות והגדרת סכום חודשי שלא עולה על ההוצאות החודשיות.
3. **חיים לפי התקציב**- רישום ומעקב אחר ההוצאות. בדיקה האם אנו עומדים בתקציב שהוגדר או שיש לערוך שינויים.

כעת ניכנס בקצרה לכל שלב.

הבנת המצב הקיים

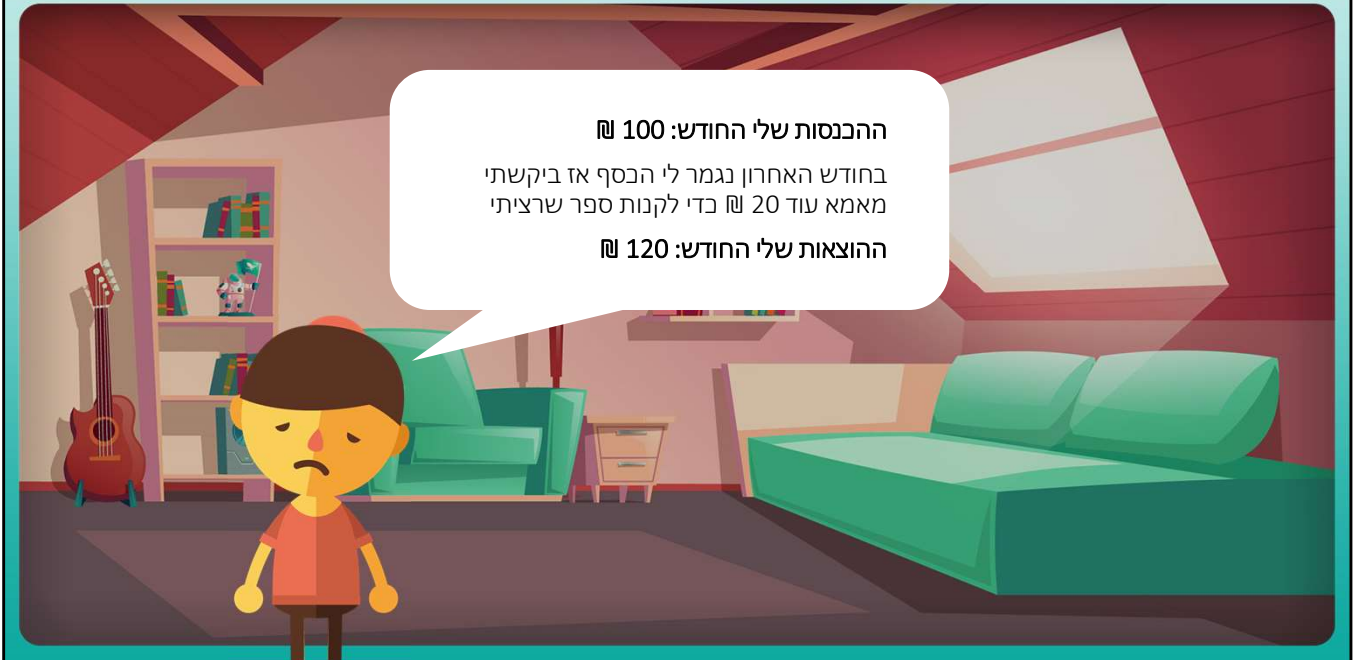
1. הוצאות: חישוב כמות ההוצאות בחודשים האחרונים
2. הכנסות: חישוב כמות ההכנסות בחודשים האחרונים
3. בדיקת ההפרש בין השניים

למורה: (8 דק')

שלב ראשון: הבנת המצב הקיים.

הסבירי: על מנת לבנות תקציב משפחתי יש להבין קודם את המצב הנוכחי של ההתנהלות הכספית של המשפחה.

1. **הוצאות:** תחילה יש לאסוף את כל הנתונים על ההוצאות שלנו בחודשים האחרונים. בואו ניזכר, אילו סוגי הוצאות יכולות להיות למשפחה? (חשמל, מים, קניות, תחבורה, דירה, אוכל וכו'..).
2. **שאלי:** אילו הוצאות יכולות להיות לילדים? (הליכה לסרט, קניית משחק, קניית חטיף וכו').
2. **הכנסות:** כמו עם ההוצאות, יש לאסוף נתונים על ההכנסות המשפחתיות בחודשים האחרונים (משכורות, כסף שקיבלנו במתנה וכו')
3. **שאלי:** אילו הכנסות יכולות להיות לילדים? (דמי כיס, דמי חנוכה, כסף כמתנת יום הולדת).
3. **בדיקת ההפרש** בין ההכנסות להוצאות: כעת יש לבדוק האם סכום ההוצאות עולה על סכום ההכנסות.

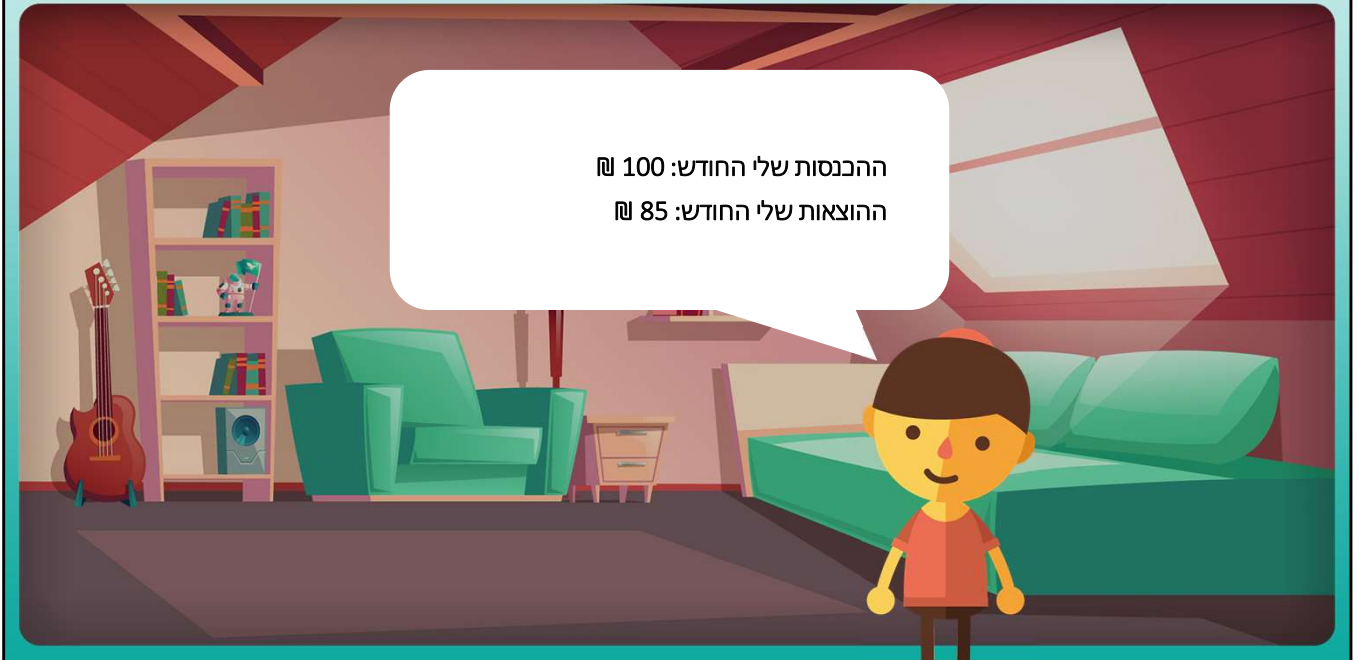

ההכנסות שלי החודש: 100 ₪
בחודש האחרון נגמר לי הכסף אז ביקשתי
מאמא עוד 20 ₪ כדי לקנות ספר שרציתי
ההוצאות שלי החודש: 120 ₪

למורה:

הציגי את הדוגמא.

הסבירי: מצב בו אתם מוציאים יותר ממה שאתם מכניסים אינו מצב טוב. עכשיו כשאתם ילדים אמא יכולה לעזור אבל בתור מבוגרים מצב כזה אינו בריא כלל וכלל.

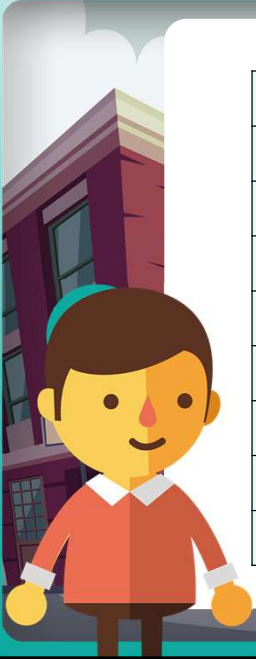

ההכנסות שלי החודש: 100 ₪
ההוצאות שלי החודש: 85 ₪

למורה:

הציגי את הדוגמא.

הסבירי: מצב בו אתם מוציאים פחות ממה שאתם מכניסים הוא מצב מצוין. באופן כזה אתם לא צריכים לבקש עזרה מאף אחד, מסתפקים במה שיש לכם ואפילו נשאר לכם קצת כסף בצד לחודשים הבאים.

150 ₪	חשמל
100 ₪	מים
750 ₪	אוכל
150 ₪	ביגוד
1500 ₪	שכר דירה
350 ₪	דלק לרכב
50 ₪	מוצרי ניקיון
150 ₪	חנות ספרים
50 ₪	חנות צעצועים

הבנת המצב- תרגול

אבא רוצה לבנות תקציב על מנת להתנהל טוב יותר עם כספי המשפחה
הוצאות חודשיות של המשפחה:

הכנסות המשפחה הן כ-2800 ₪ לחודש.

למורה:

תרגילי את שלב "הבנת המצב" עם הכיתה באמצעות הדוגמא הבאה:
אבא רוצה לבנות תקציב על מנת להתנהל טוב יותר עם כספי המשפחה.
שאלי: מה עליו לעשות בשלב הראשון? (**חישוב ההוצאות**). עזרו לאבא לחשב את ההוצאות החודשיות
ערכי את החישוב על הלוח. חברי את ההוצאות - סה"כ: 3250 ₪ לחודש.
* **הדגישי** לתלמידים כי כשבונים תקציב אמיתי יש לחשב הוצאות במשך מספר חודשים אחורה כדי לקבל תוצאה מדויקת יותר - כל חודש שונה קצת מקודמו.

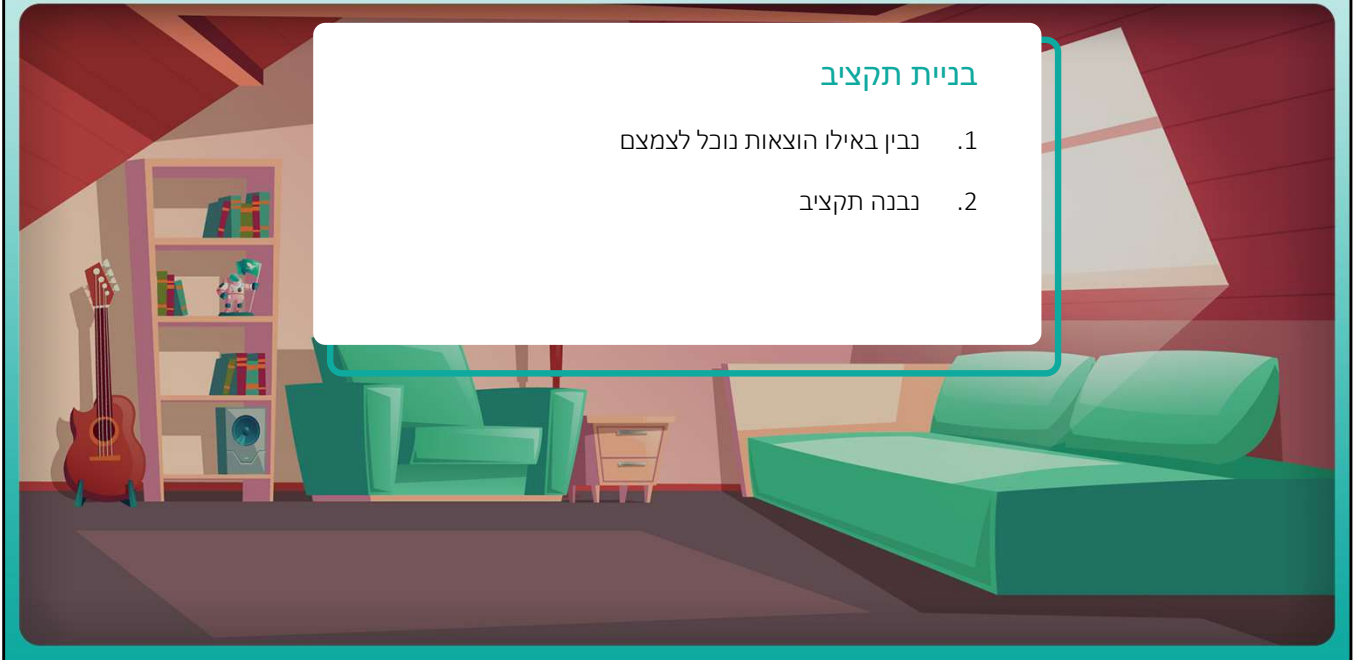
הכנסותיה החודשיות של המשפחה הן 2800 ₪.
שאלי וחשבי עם התלמידים על הלוח: מה ההפרש בין ההכנסות להוצאות? (450 שקלים)
על המשפחה לצמצם בהוצאות.

הסבירי לתלמידים:
לאחר שלמדנו איך מבינים את המצב הקיים, נלמד איך נשתמש בנתונים שיש לנו בשביל לבנות את התקציב.

למורה:
הציגי את הדוגמא.
הסבירי: ישנן הוצאות אשר נוכל לצמצם.

למורה: (5 דק')

שלב שני: בניית תקציב הסביר:

אם בבדיקה שערכנו ראינו שההוצאות שלנו גדולות מההכנסות ננסה לתכנן איך נצמצם בהוצאות.

1. נבין באילו הוצאות נוכל לצמצם. לגבי כל הוצאה נקבע האם "קל" לצמצם בה, "קשה" לצמצם בה או ש"לא מצמצמים" בה בכלל כי אין אפשרות. לדוגמא- הוצאות על אוכל יותר קל לצמצם אם נשווה מחירים בין חנויות או אם נקנה פחות חטיפים.

2. בניית תקציב ראשוני: לאחר שהבנו באילו הוצאות ניתן לצמצם, נחשוב בכמה נוכל לצמצם. בסוף, נכתוב איזה סכום אנו מתכננים להוציא על כל דבר שנקנה.

בסיום, נבדוק אם ההכנסות שלנו גבוהות מההוצאות המתוכננות שלנו. אם כן, עמדנו במשימה! ובמידה ולא, נצטרף לבצע תיקונים נוספים בתקציב.

₪ 150	חשמל
₪ 100	מים
₪ 750	אוכל
₪ 150	ביגוד
₪ 1500	שכר דירה
₪ 350	דלק לרכב
₪ 50	מוצרי ניקיון
₪ 150	חנות ספרים
₪ 50	חנות צעצועים

בניית תקציב- תרגול

דוד ערך רשימה של הוצאותיו החודשיות:

באיזו הוצאה נוכל לצמצם וכיצד?

למורה: (6 דק')

תרגיל את שלב "בניית התקציב" עם התלמידים.

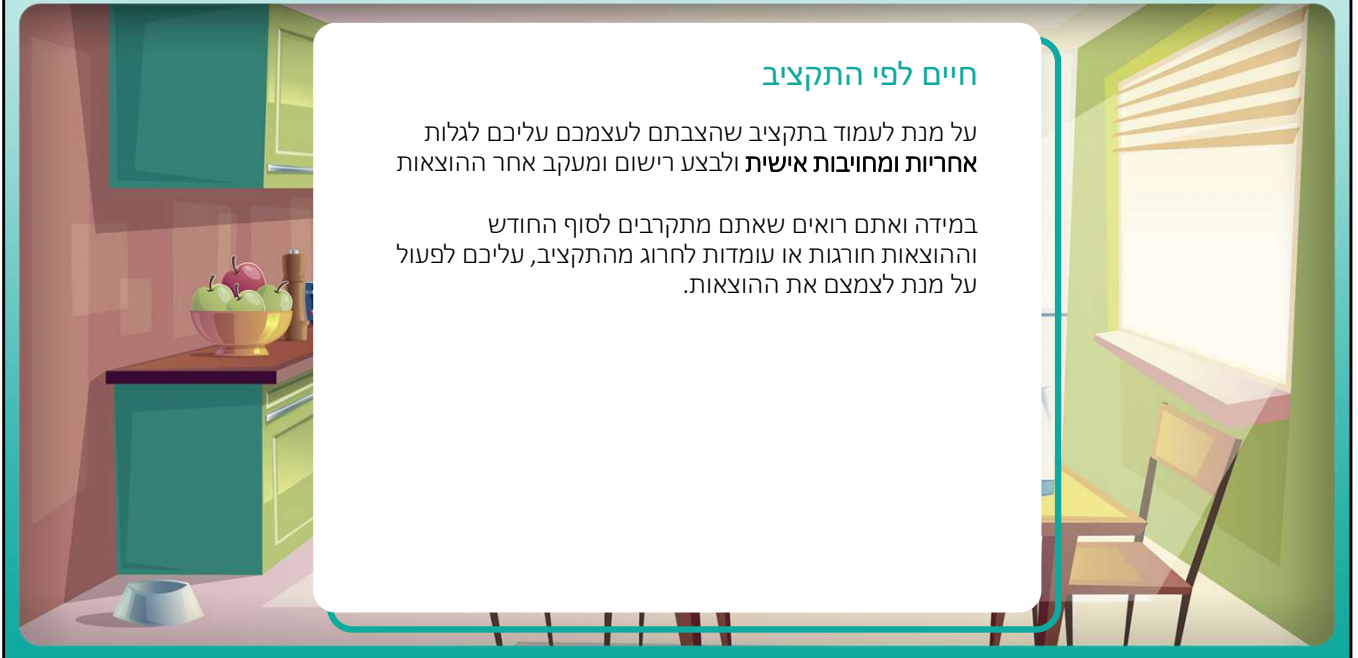
הסבירי: לגבי כל הוצאה אמרו האם קל, קשה, או לא ניתן לצמצם בה וכיצד אתם ילדים יכולים לסייע בצמצום הוצאות אלו? הקריאי כל פריט ברשימה וערכי דיון במליאה.

תשובות אפשריות:

- **חשמל**- ניתן להקפיד על כיבוי אורות בחדרים בהם לא נמצאים, להדליק פחות את דוד השמש וכו'
- **מים**- ניתן לסגור את המים בזמן צחצוח שיניים ובזמן המקלחת כשמסתבנים.
- **אוכל**- ניתן לקנות בשוק (יותר זול מאשר בסופרמרקט) או לעשות השוואת מחירים ולקנות במקום זול, ניתן לוותר מעט על חטיפים וממתקים, ניתן לקנות כמויות אוכל שבאמת זקוקים להם ולא לקנות כמויות גדולות שאחר כך עלולים לזרוק.
- **ביגוד**: ניתן לקנות ביגוד בסוף העונה כשהמחירים זולים יותר. לא כדאי לרכוש מותגים.
- **שכר דירה**: לא ניתן לצמצם
- **דלק לרכב**: קשה לצמצם
- **מוצרי ניקיון**: קשה לצמצם
- **חנות צעצועים**: להשוות מחירים, לא לקנות צעצועים שיעסיקו אותנו רק לכמה ימים ולא יותר.

הסבירי: כעת, לאחר שהחליט אבא כמה יש לצמצם בכל הוצאה, כל שנותר לעשות הוא לחשב

האם סכום ההוצאות החדש קטן מסכום ההכנסות. אם לא, יש לחשוב היכן יש צורך לצמצם עוד יותר.

חיים לפי התקציב

על מנת לעמוד בתקציב שהצבתם לעצמכם עליכם לגלות **אחריות ומחויבות אישית** ולבצע רישום ומעקב אחר ההוצאות

במידה ואתם רואים שאתם מתקרבים לסוף החודש וההוצאות חורגות או עומדות לחרוג מהתקציב, עליכם לפעול על מנת לצמצם את ההוצאות.

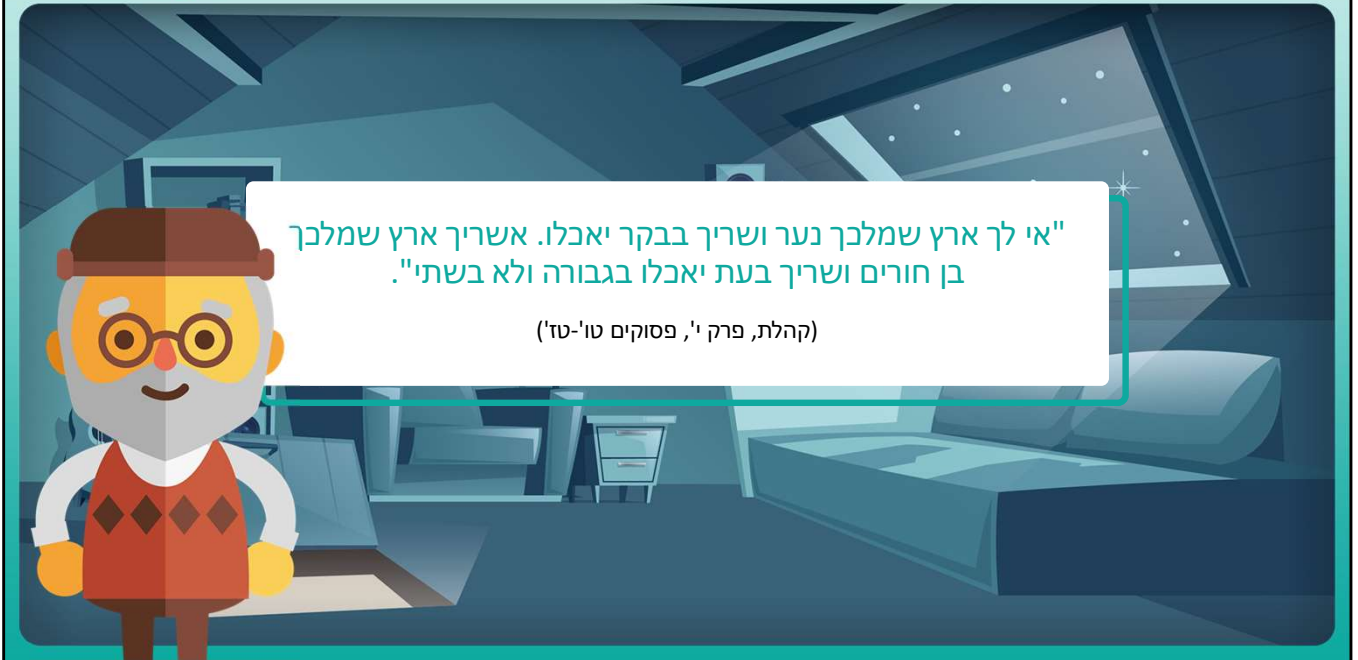
למורה: (3 דק')

שלב שלישי ואחרון: חיים לפי התקציב

הסבירי: גם אם בניתם לכם תקציב מסודר, מי מבטיח שתעמדו בו?

על מנת לעמוד בתקציב שהצבתם לעצמכם עליכם לגלות **אחריות ומחויבות אישית** ולבצע רישום ומעקב תמידי אחר ההוצאות.

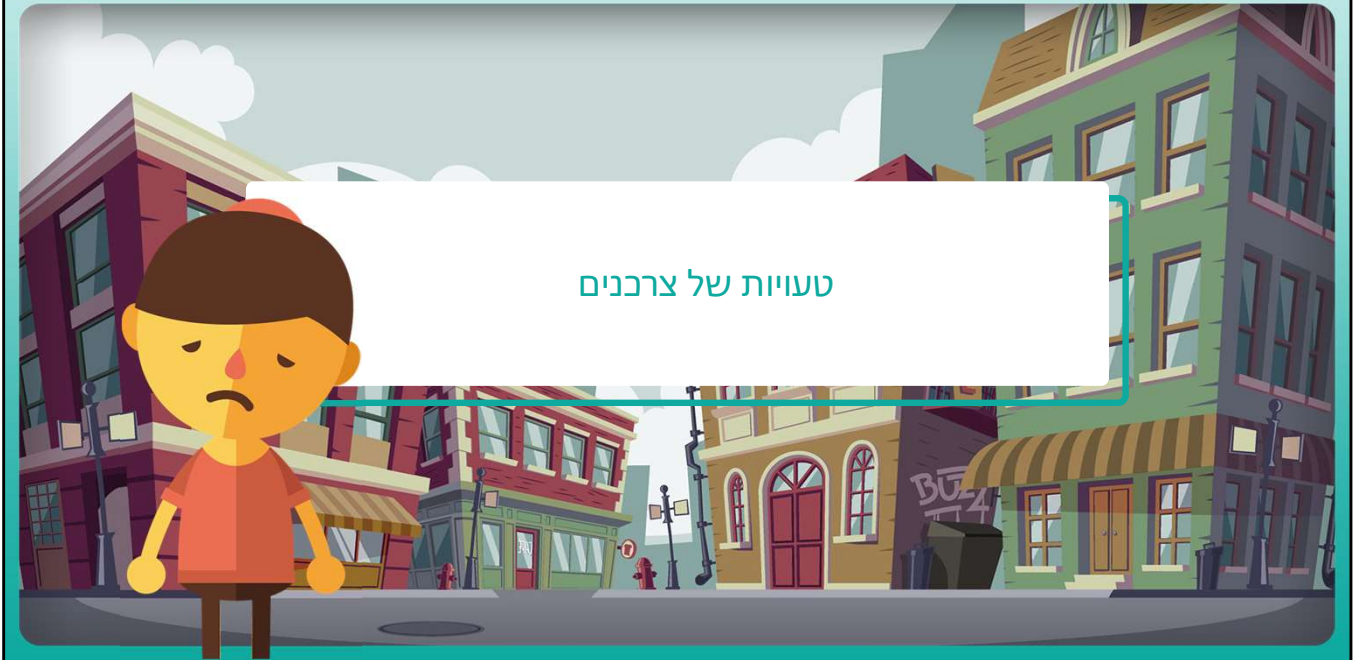
במידה ואתם רואים שאתם מתקרבים לסוף החודש וההוצאות שלכם חורגות או עומדות לחרוג מהתקציב, עליכם לפעול על מנת לצמצם את ההוצאות.

למורה: (3 דק')

למורה: את הציטוט הבא מהתנ"ך:

"אי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבקר יאכלו. אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו בגבורה ולא בשתי". (קהלת, פרק י', פסוקים טו'-טז')
הסבירי לתלמידים: פסוק זה מדבר על החשיבות בגילוי אחריות. ארץ שמלכה מתנהג כנער, דהיינו בחוסר אחריות ושיקול הדעת, אבוי לה. הנער נגרר אחרי תאוותיו ואחרי מצבי רוחו. אין לו הסתכלות כוללת במציאות. ממילא קשה לו לשאת באחריות למעשיו. על כל כשלון מזדמן יאמר: לא חשבתי שאלו יהיו התוצאות. לא התכוונתי להן ואיני אשם. המנהיג האמיתי הוא בן חורין. נוהג הוא בשכל ושיקול הדעת. אין הוא משועבד למצבי רוח חולפים. בוחן הוא את המציאות בקור רוח ומגיע להחלטות שקולות. מסוגל הוא לקחת אחריות על כל מעשיו, גם על ההצלחות וגם על הכישלונות. מפני שידע הוא שנהג באופן הטוב ביותר שהיה יכול. תכונה זו מתבלטת אצל דוד מנערותו ועד סוף דרכו.
המשילי פסוק זה לאחריות ולמחויבות בעמידה בתקציב שקבענו לעצמנו.

טעויות של צרכנים

למורה: (7 דק')

הסבירי: צרכן הוא אדם שצורך מוצרים. לפעמים צרכנים (כמוני וכמוכם) עלולים לעשות טעויות תמימות כאשר אנו קונים.

שאלי: האם יש לכם רעיון לטעויות שצרכנים עלולים לעשות?

הסבירי: על מנת להצליח לעמוד בתקציב שלנו, עלינו להכיר טעויות נפוצות של צרכנים על מנת ללמוד איך להימנע מהם ובכך לחסוך בכסף. בואו נלמד על כמה מהטעויות הנפוצות.

אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו

למורה: (7 דק')
הסבירי: אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו - לא כל מוצר בעל אריזה גדולה וצבעונית הוא בהכרח טוב יותר או מלא יותר. לפעמים הגודל מטעה. יש להסתכל על התווית של המוצר ולהשוות אותו למוצר אחר. לפעמים שני מוצרים שונים יכולים להכיל את אותה כמות בדיוק אבל האריזה הגדולה יותר והיקרה יותר תטעה אותנו.

לא כל 'מבצע' באמת זול יותר

למורה: (7 דק')
הסבירי: לא כל "מבצע" הוא באמת בהכרח זול יותר. לפעמים זו שיטה של החנויות כדי לפתות אותנו לקנות את המוצר.
בנוסף, המחירים על גבי המוצרים עלולים להטעות... מחיר של 29.90 ₪ יכול לבלבל אותנו ולגרום לנו לחשוב שהמחיר הוא 29 או אפילו 20 ₪ כשבאמת המחיר יותר קרוב ל- 30 ₪..

המוצר היקר ביותר הוא לא תמיד האיכותי ביותר

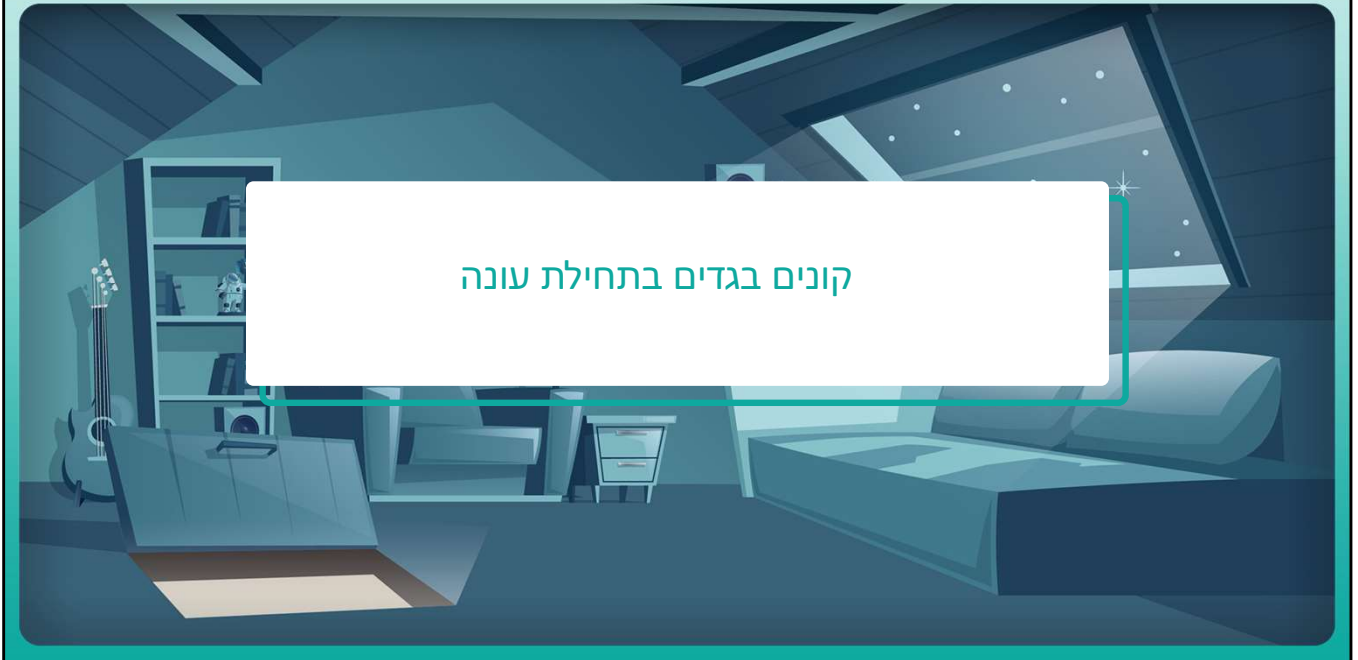
למורה: (7 דק')
הסבירי: כמו שלמדנו, קיימים סוגים שונים של מוצרים באיכויות שונות. לא בהכרח מוצר יקר הוא המוצר הכי איכותי. מצד שני כן כדאי לקנות מוצר איכותי גם אם הוא קצת יותר יקר כדי שיחזיק מעמד. קניית מוצר באיכות ירודה עלול להתקלקל במהירות. במקרה כזה תאלצו לקנות את אותו מוצר שוב ושוב או לבזבז כסף על תיקונים.

מעמיסים על העגלה

למורה: (7 דק')

הסבירי:

- העגלות בסופר גדולות מאוד. לפעמים נדמה לנו שלא קנינו מספיק כי לא מילאנו את העגלה. אנחנו צריכים להקפיד לקנות רק את מה שאנחנו צריכים גם אם העגלה לא מלאה.
- רגע לפני שמגיעים לקופות ומשלמים נתקלים בעמדות עם ממתקים... נורא קל לשלוף כמה ממתקים כשעומדים בתור. גם במקרה זה, אנחנו חייבים ללמוד לא להתפתות ולקנות רק את מה שאנחנו צריכים.
- לפעמים בסופר יש מבצעים טובים שגורמים לנו לקחת עוד ועוד מאותו מוצר כשבפועל אנחנו בכלל לא צריכים כמות כל כך גדולה ממנו. שוב, נקפיד לקנות רק את מה שאנחנו צריכים. לדוגמא, אם יש הנחה על מוצרי חלב, רצוי לא לקנות כמות גדולה מאוד כי אם לא נאכל אותם בזמן הקרוב הם עלולים להתקלקל ואז סתם בזבזנו את כספנו.

למורה: (7 דק')
הסבירי: כמו שלמדנו, בגדים רצוי לקנות בסוף העונה כשהמחירים נמוכים.
שאלי: מי זוכר למה המחירים נמוכים בסוף העונה? (תשובה: הביקוש נמוך)

סיכום

1. כלים וטיפים לבניית תקציב:

- הבנת המצב
 - בניית תקציב
 - חיים לפי התקציב
2. טעויות של צרכנים

למורה: (8 דק')

סכמי את השיעור בקצרה: בשיעור זה למדנו על השלבים השונים בבניית תקציב- הבנת המצב הקיים, בניית התקציב והחיים על פיו. בנוסף, למדנו על טעויות צרכנים נפוצות שמקשות עלינו לעמוד בתקציב שלנו.

חלקי את דף העבודה (נספח א') לתלמידים.
הסתובבי בין התלמידים ועני על שאלות במידת הצורך.